

ΕΝΑ ΕΚΚΡΕΜΕΣ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ
Ο μαγικός ζωγραφικός κόσμος της Κυριακής

του Χάρη Καμπουρίδη

Πιο ώριμοι και ολοκληρωμένοι από ποτέ, βασισμένοι στα ιδιαίτερα εικαστικά γνωρίσματα που εξελίσσονται στα τελευταία χρόνια, οι πίνακες της Κυριακής έρχονται τώρα να παρουσιαστούν σε μια δεύτερη ατομική έκθεση στην Αθήνα. Το θέμα τους (μικρά κορίτσια σε ξέφωτα του δάσους) ευδιάκριτο από την πρώτη ματιά, η εικαστική μορφοπλασία (χρωματικές ζώνες γαλάζιου, πράσινου και κόκκινου, φιγούρες πλασμένες με μινιατουρίστικη λεπτολογία) διακριτικά ατμοσφαιρική, τα νοήματα σαφώς συμβολιστικά (η παιδίσκη, το σκοτεινό δάσος, το έντονο κόκκινο, σε ομιλητικές αντιπαραθέσεις) και ο μηχανισμός της σύνθεσης (διαγώνιοι άξονες κίνησης, φωτοσκίαση) ρομαντικά παλλόμενος.

Οι φιλόξενες για το βλέμμα πρώτες εντυπώσεις, το σχεδόν καρτποσταλικό θέμα, οι παραδείσιοι χρωματικοί τόνοι των πρώτων πλάνων, είναι ωστόσο μόνο η αφορμή, καθώς κινούνται αμφίσημα προς δύο κατευθύνσεις, σε έναν ρυθμό εκκρεμούς και βαθμηδόν μετατρέπονται σε μικρά διλήμματα: Χώρος ανέμελης αναψυχής είναι άραγε το κέντρο του πίνακα όπου διαδραματίζονται οι σκηνές κάθε πίνακα, ή προσωρινό διάλειμμα από τη σκοτεινιά του δάσους πίσω και τριγύρω; Αγγελούδι το κοριτσάκι που παίζει ή χορεύει χαρούμενα ή μήπως ασυνείδητη μικρή ιέρεια κάποιας ανομολόγητης παγανιστικής τελετής; Σημάδι της Άνοιξης τα κόκκινα λουλούδια ή και χαμηλόφωνη προεξαγγελία κάποιου αίματος; Ήμερος ή όχι ο σκύλος-λύκος στους πίνακες που απεικονίζεται;

Οι διακριτικά αντιστικτικές αυτές σημασιολογικές πιθανότητες, πολλαπλασιάζουν τον κόσμο του πίνακα, διαρθρώνουν μια αφήγηση αλληπάλληλων απόπειρων ερμηνείας, όσων ο θεατής αισθάνεται και σκέφτεται συνειρμικά. Μικρές νεράιδες μόνο ή και μικρές μάγισσες; Μικρές Περσεφόνες που ξανάρχονται σαν χαμένες ψυχούλες στη ζωή για λίγο διάστημα; Οι τίτλοι των έργων της υπαινικτικοί, όπως και παλιότερα: Εαρινά παιχνίδια, Μικροί δραπέτες, Εστεμμένη, Ανυπόμονη Άνοιξη κ.ά. Η ζωγράφος, είναι βέβαιο, αφήνει το νοηματικό εκκρεμές να κινητοποιεί τον πίνακα και το σημασιολογικό-συμβολικό υπόβαθρο να πολλαπλασιάζει ό,τι βλέπουμε. Αθωότητα και άδοξη εικονοποιία σε πρώτη ματιά, συμβολιστική διείσδυση αμέσως μετά, στιγμές-στιγμές ο θεατής του πίνακα αισθάνεται εγκλωβισμένος στο ξέφωτο του δάσους που περιτριγυρίζεται από μικρά μυστήρια, τελετές μύησης (μύω σημαίνει μισοκλείνω τα μάτια, μισό πραγματικό μισό εντεύθεν των βλεφάρων, υποκειμενικό) που οδηγούν σε θέματα παλιά, αρχέγονα, σαν των Ελευσίνιων μυστηρίων.

Ένα παιχνίδι από κοριτσάκια στο δάσος, θέαμα σαν από ρομαντική γκραβούρα του 19ου αιώνα, κλιμακώνεται σε όχημα μυστηριακής συμμετοχής. «*Ειδυλλιακός ρομαντισμός και υποψιασμένη αθωότητα*» (Θ. Πασαχίδου) χαρακτηρίστηκε εύστοχα ο

κοριτσίστικος κόσμος των συμβολισμών από την ερμηνευτική κριτική. *«Η ματιά πάει κι έρχεται, ταξιδεύει στο βάθος ή σκαλώνει στην προοπτική. Δεν είναι επίπεδη, αλλά σα να καθοδηγείται από κινηματογραφικό φακό ανακαλύπτει τις ιστορίες του τοπίου. Οι μικρές πρωταγωνίστριες σαν νύμφες, σαν δρυάδες της ελληνικής μυθολογίας, σαν νεράιδες των βόρειων παραμυθιών χαίρονται τη στιγμή και ταυτόχρονα προαισθάνονται μια αδιόρατη αλλαγή. Ζουν στο μεταίχμιο δύο κόσμων, ανυπόμονες και υποψιασμένες».* Η Κυριακή πετυχαίνει να μεταδώσει το πνεύμα της νατουραλιστικής ζωγραφικής, με πίστη στις τελετουργίες της φύσης. *«Δάσος ανεξερεύνητο η ψυχή»* – σημειώνει η ίδια η Κυριακή για τη δουλειά της – *«τόπος μυστηριώδης γεμάτος αντιθέσεις, συναισθήματα ντροπιαστικά και γενναιόψυχα, που συνυπάρχουν σε ένα αρμονικό σύνολο».*

Ιδιαίτερη η περίπτωση της Κυριακής στη σύγχρονη ελληνική ζωγραφική, με καταβολές και εμπειρία από την αγιογραφία, δίνει στους πίνακές της μια αίσθηση φυσιοκρατικής επιβολής, ανιμισμού. Θα μπορούσε κανείς να δει τα έργα της δίπλα στα τοπία της Μ. Φιλοπούλου και της Χρ. Βέργη, σαν να ήταν μια ομάδα τοπιογράφων με ιδεολογία νατουραλισμού και συμβολισμού, πίστης στη σχέση με την φύση.

Ένα μεγάλο συν, στην τέχνη μας' είχα σημειώσει παλιότερα για την ενότητα αυτών των έργων. Και θέλω τώρα να το επαναλάβω με επιπλέον βεβαιότητα ότι είναι μια φωνή ποιητική, διεισδυτική, γοητευτική.

Χάρης Καμπουρίδης
τεχνοκριτικός-σημειολόγος
μέλος της Academia Europaea